

POCZĄTKI ŁYŻWIARSTWA NA ŚWIECIE – CZĘŚĆ VI

W Finlandii pierwsze lodowisko wylano dopiero w zimie na przełomie 1874/75 roku. Powstało ono dzięki zapałowi uczniów, którzy będąc miłośnikami ślizgawki utrzymywali go codziennie pracując wymiennie od 6-ej rano. W celu ułatwienia tej pracy lodowisko było okrągłe, wkrótce jednak zapał uczniów ustal i po niecałych 2 miesiącach lodowisko zamknięto. Ich wysiłek nie poszedł jednak na marne i już jesienią następnego roku zawiązano pierwszy klub łyżwiarski pod nazwą „*Helsingfors Skridskor Klub*”, który wybudował lodowisko w północnym porcie helsingforskim (helsińskim), utrzymując go od tego czasu na stałe. Było ono otwarte corocznie od 1 stycznia do 25 marca, elektrycznie oświetlone, z wyznaczonym podwójnym 400 metrowym torem do jazdy szybkiej. W pierwszym roku klub liczył 244 członków, w tym 164 mężczyzn i 80 kobiet. Początkowo stowarzyszenie miało tylko dwie sekcje: łyżwiarstwa szybkiego i figurowego. W 1881 r. klub ten liczył już ponad 1000 członków, a w 1883 zorganizował pierwsze zawody.

Finowie - małżeństwo Jakobsohn - zdobywali mistrzostwo świata w łyżwiarstwie figurowym w latach 1914 i 1923. Jeszcze lepsze wyniki uzyskali oni w łyżwiarstwie szybkim, gdzie oprócz szeregu znakomitych panczenistów z Wikanderem na czele, tytuły mistrzowskie zdobywali Frantz Wathen (1901) i Clas Thunberg w latach: 1923, 1925, 1928, 1929 i 1931.

W Rosji łyżwiarstwo zaczęło być powszechnie uprawiane pod koniec XVII w. w czasie panowania cara Piotra I. Ideę łyżwiarstwa na grunt rosyjski przeniósł zresztą sam Piotr I, który w latach 1697-1698 pracował jako cieśla w holenderskim Zaandamie. Holender Jaan Nomen w notatkach dotyczących pobytu Piotra Wielkiego w Holandii wspomina (6 lutego 1698 r.):

„Moskale... wykorzystali czas zimowy i nauczyli się jeździć na łyżwach, ponadto upadali i zostali ciężko ranni. A ponieważ czasami jeździli na łyżwach na cienkim lodzie, niektórzy z nich wpadli po szyję do wody. Bardzo dobrze znosili zimno i dlatego nie spieszyli się, aby założyć suchą sukienkę, ale jeździli jeszcze przez chwilę w mokrej, potem zmienili w suchą sukienkę i pojechali ponownie. Robili to tak gorliwie, że robili duże postępy, a niektórzy potrafili doskonale jeździć na łyżwach”

Po rządach Piotra I zainteresowanie łyżwiarstwem w Rosji zanikło aż do lat trzydziestych XIX wieku, kiedy to odradza się, a nawet staje się modne. W 1839 r. opublikowano w Sankt Petersburgu książkę nauczyciela gimnastyki G.M. de Pauli pt. *„Zimowa zabawa i sztuka bieganania na łyżwach z figurami”*, która w kręgach arystokratycznych zrobiła dużą furorę i przyczyniła się do rozwoju zainteresowania tą atrakcyjną formą rekreacji.

Pierwsze lodowiska pojawiły się w Rosji w latach 30. XIX wieku (Moskwa, Petersburg, Niżny Nowogród, Sierpuchow itp.). Pierwszy klub łyżwiarstwa szybkiego powstał w Rosji w 1864 r. w Petersburgu. W 1881 r. utworzono Sankt Petersburgskie Towarzystwo Miłośników łyżwiarstwa. Następne kluby łyżwiarskie pojawiły się w: Moskwie, Tule, Jarosławiu, Saratowie i innych miastach, a zawody w łyżwiarstwie szybkim i figurowym stały się popularne. 19 lutego 1889 r. odbyły się w Moskwie pierwsze oficjalne mistrzostwa Rosji. Mistrzem kraju został Aleksander Panshin. W tym samym roku powstał Związek Rosyjskich łyżwiarzy. W 1890 r. opublikowano w Rosji pierwsze zasady zawodów w łyżwiarstwie szybkim. W 1913 r. utworzono Moskiewską Ligę łyżwiarstwa Szybkiego, która początkowo kierowała rozwojem łyżwiarstwa szybkiego w całej Rosji, zastąpiona w tym zadaniu w 1916 r. przez Wszechrosyjską Unię łyżwiarstwa Szybkiego.

Impulsem dla rozwoju rosyjskiego łyżwiarstwa figurowego, podobnie jak to miało miejsce w innych krajach europejskich, było przybycie w 1870 r. do Petersburga amerykańskiego łyżwiarza figurowego Jacksona Haines'a. Rosjanie bardzo docenili jego działalność. Haines

zaprzyjaźnił się nawet z carem Aleksandrem II. Następnie w obecności rodziny cesarskiej regularnie odbywały się imprezy lodowe na Newie.

Historia łyżwiarstwa, zarówno w Kanadzie jak i Stanach Zjednoczonych, jest ściśle powiązana ze skolonizowaniem tych terenów przez wojska brytyjskie. W przypadku Kanady związane jest to z datą przejścia przez Anglię w 1713 r. Nowej Szkocji. Łyżwiarstwo w Stanach Zjednoczonych datuje swój początek około 1750 r. tj. po wkroczeniu armii brytyjskiej do Filadelfii.

Prawdziwy rozkwit łyżwiarstwa w Ameryce Północnej łączy się z wynalazkiem E.W. Bushnell'a z Filadelfii, który w 1848 roku zaprojektował pierwszą w całości metalową łyżwę i kolejnymi jej modyfikacjami dokonanymi przez Kanadyjczyka Forbes'a z Halifax (Nowa Szkocja) i Jaksona Haines'a. Rozwój konstrukcji łyżew, które znacznie usprawiły poruszanie się na nich, istotnie przyczynił się do tego, że Amerykę Północną uznaje się za kolebkę łyżwiarstwa figurowego.

Pierwszy klub łyżwiarski powstał w 1849 r. w Filadelfii. W Nowym Jorku, po popisach łyżwiarskich Heines'a, Fuller'a, Curtis'a i Goodrich'a, powstaje w 1863 r. klub łyżwiarski „*New York Skating Club*”. Niedługo po nim powstają podobne stowarzyszenia w: Brooklinie, Euffallo Jersey, Cincinnati, Clevelandzie, Chicago i St. Louis. W 1868 r. na kongresie w Pitsburgu te stowarzyszenia, popierając inicjatywę Eugene Cook'a, ustanowiły 25 zasad regulujących rozgrywanie zawodów w łyżwiarstwie figurowym. Wyjazdy Haines'a, Godrich'a i Curtis'a do Europy pokazały, że pojedyncze figury można łączyć oraz wykonywać na lodzie w formie tańca, zachowując przy tym piękno i wdzięk. Było to przełomem w tej dyscyplinie i w opinii ówczesnego świata łyżwiarskiego sytuowało Amerykę, jako twórcę nowoczesnego łyżwiarstwa figurowego.

Jacksohn Haines mimo wielu zwycięstw nie był w Ameryce tak sławny jak w Europie. Za właściwego twórcę jazdy figurowej był uważany Eugene Cook, znakomity łyżwiarz, który już w roku 1862 nie tylko znał, lecz także wykonywał ósemki, pętlice, piruety, nożyce, a nawet zwroty i odwrotne zwroty.

Oprócz łyżwiarstwa figurowego w Ameryce Północnej, a zwłaszcza w Kanadzie - ze względu na klimat i bogactwo zbiorników wodnych, rozgrywano również zawody w łyżwiarstwie szybkim. Pierwszy zarejestrowany w Kanadzie wyścig łyżwiarski odbył się na rzece Świętego Wawrzyńca w 1854 r. Trzech brytyjskich oficerów ścigało się z Montrealu do Québec. W 1878 roku John Ennis w Chicago pokonał dystans 100 mil w 11 godzin i 37 minut, a 145 mil w mniej niż 19 godzin. W 1879 r. odbyły się pierwsze mistrzostwa USA na dystansach 10 i 20 mil. Ich zwycięzcą został z G.D. Phillips.

W 1887 roku pierwsze oficjalne mistrzostwa zostały zorganizowane przez „*Amateur Skating Association of Canada*”, który w 1894 r. stał się pierwszym pozaeuropejskim stowarzyszeniem, który przystąpił do ISU.

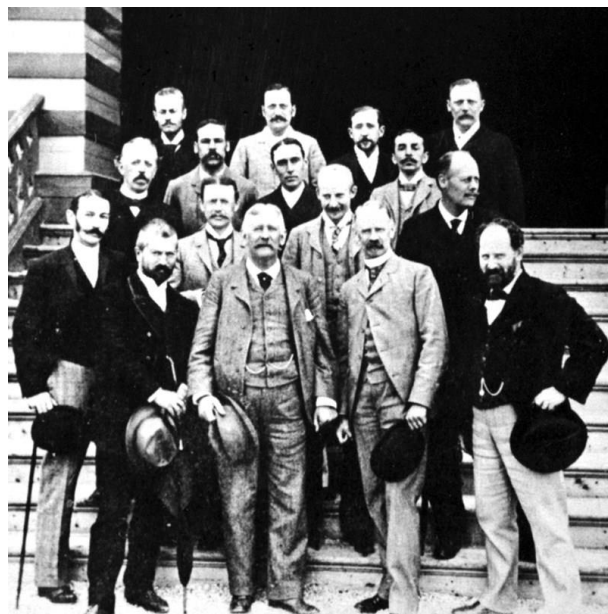
Za najlepszego Amerykańskiego łyżwiarza uważano Tima Donoghue seniora, do czasu gdy jego syn Joseph F. Donoghue został w 1891 r. w Amsterdamie pierwszym nieoficjalnym mistrzem świata w jeździe szybkiej.

Przez długie wieki sport łyżwiarski był uprawiany bez formalnych obwarowań. Pierwszy na świecie klub łyżwiarski „*The Edinburgh Skating Club*” powstał w Szkocji w 1742 roku. W miarę powstawania coraz większej liczby klubów, towarzystw i związków rozpoczyna się proces tworzenia związków krajowych. Również w tym przypadku pierwsza była Wielka Brytania, tworząc w roku 1879 „*National Association Skating*”.

Konsekwencją powstawania narodowych związków łyżwiarskich była inicjatywa powołania związku międzynarodowego. Stało się to palącym problemem, bowiem wiele krajów i organizacji próbowało organizować zawody mistrzowskie na własną rękę. W lutym 1885 r.

norweski „Shatesclub” zorganizował mecz o tytuł „najlepszego łyżwiarza na świecie” pomiędzy dwoma ówczesnymi mistrzami - Norwegiem A. Paulsenem i Holendrem R. Vander See. Nieformalnym mistrzem świata został wtedy A. Paulsen. Z kolei w 1891 r. „Amsterdamsche Sportclub” zorganizował pierwsze „mistrzostwa świata” w wieloboju. W Amsterdamie ścigano się wtedy na czterech dystansach - 500 m, 1500 m, 5000 m i 10000 m. Pierwszym nieoficjalnym wielobojuowym mistrzem świata został Amerykanin Joseph Donoghue. Ten pogłębiający się w świecie łyżwiarskim chaos, kiedy zdobyte tytuły czy rekordy były powszechnie kwestionowane a zawody rozgrywane w oparciu o różne reguły i na różnych dystansach, raz mierzonych w milach a raz w metrach, należało przerwać.

Wobec zaistniałych faktów, z inicjatywy federacji holenderskiej, szwedzkiej i angielskiej, po długich staraniach i konferencjach doszło do porozumienia pomiędzy przedstawicielami jazdy szybkiej oraz sztucznej w sprawie powołania federacji międzynarodowej. Do jej powołania doszło w dniu 22 lipca 1892 r. w holenderskim, nadmorskim mieście Scheveningen. Nazwano ją *International Skating Union* (ISU). W spotkaniu wzięło udział piętnastu przedstawicieli krajowych stowarzyszeń: z Holandii, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Austrii oraz dwóch klubów ze Sztokholmu (Szwecja) i Budapesztu (Węgry). Była to pierwsza międzynarodowa federacja sportów zimowych, która zarządzała łyżwiarstwem szybkim i figurowym. Pierwszym Prezydentem ISU został mianowany znany holenderski działacz sportowy - Pim Mulier.

Członkowie założyciele ISU. Scheveningen 22.07.1892 r.

Pierwszą decyzją założycieli ISU było przyznanie każdemu krajowi członkowskiemu jednego głosu. W zakresie jazdy szybkiej ustalono, że do wyznaczania dystansów nie będzie się już stosować miar angielskich, a zawody rangi mistrzowskiej będą rozgrywane tylko na dystansach: 500, 1500, 5000 i 10000 m. Ponadto wszystkie biegi na mistrzostwach międzynarodowych będą rozgrywane w parach, a o zwycięstwie decydować będzie czas ich pokonania.

Do krajów założycielskich ISU w 1894 r. dołączyły Norwegia i Kanada; w 1908 r. Finlandia i Francja; w 1911 r. Szwajcaria, a w 1913 r. Dania.

I Wojna Światowa doprowadziła do znacznych zmian politycznych w Europie, w wyniku których powstały nowe państwa. W wielu z nich powołano krajowe związki łyżwiarskie, które kolejno wstępowały do ISU. I tak w 1923 r. była to Czechosłowacja; w 1925 r. Polska i USA; w 1926 r. Łotwa i Japonia; w 1927 r. Włochy; w 1928 r. Litwa, Estonia i Jugosławia; w 1932 r.

Australia; w 1933 r. Rumunia. Ostatnim krajem wstępującym do ISU przed wybuchem II-giej Wojny Światowej była RPA (1938 r.)

W 1907 r. Stany Zjednoczone i Kanada utworzyły konkurencyjną organizację - International Skating Union of America (ISUA). Jednak kraje europejskie kolejno przystępowały do ISU, natomiast w składzie ISUA pozostali jedynie jego członkowie założyciele. W 1927 roku ISUA został rozwiązany.

Międzynarodową ligę hokeja na lodzie utworzono dopiero w roku 1908, podczas kongresu założycielskiego w Paryżu. Pierwotnie przystąpiły do niego: Wielka Brytania, Francja, Belgia i Szwajcaria, które grały krążkiem (tzw. hokej kanadyjski), inne kraje - grające piłką (tzw. bandy) przystępowały później. Wkrótce jednak ogólnie uznaną i przez związek akceptowaną formą został hokej kanadyjski.

Łyżwiarze szybcy i figurowi, powołując 22 lipca 1892 r. w Scheveningen Międzynarodowy Związek Łyżwiarski w byli prekursorami w zakresie tworzenia struktur umożliwiających rozwój sportu międzynarodowego. Ze wszystkich obecnych sportów olimpijskich tylko Międzynarodowa Federacja Wioślarska (FISA) jest starsza. Została założona miesiąc wcześniej, 25 czerwca 1892 r. w Turynie.